

ВІДГУК

офіційного опонента,

кандидата наук з державного управління, доцента

Шумляєвої Ірини Дамирівни

на дисертаційну роботу Лукашевського Юрія Олеговича

«Розвиток інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні

(на прикладі м. Львова)», подану на здобуття ступеня

доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження, її зв'язок із науковими програмами, темами. Розбудова демократичної держави в Україні неможлива без зміцнення інституційних засад демократії та вдосконалення системи місцевого самоврядування. Демократичний постулат стосовно реалізації права громадян на участь в управлінні публічними справами найбільш безпосередньо може бути забезпечений належним чином саме на місцевому рівні у межах територіальних громад. На рівні міського самоврядування зв'язки між органами місцевого самоврядування та членами територіальної громади завдяки інструментам учасницької демократії сприяють покращенню якості публічно-управлінських рішень щодо питань місцевого значення, впливаючи на підвищення рівня життя населення.

За сучасних умов, коли продовжують розгортатися процеси демократизації суспільства, важливим є здійснення досліджень щодо подальшого розвитку самоуправлінської діяльності громадян та самовизначення членами територіальної громади власного бачення розвитку адміністративно-територіальних одиниць, де акумулюються їхні інтереси, обумовлені спільністю проживання. Особливої актуальності процеси залучення громадян до участі у місцевому самоврядуванні набувають з огляду на необхідність наукового супроводу розгорнутих в Україні процесів демократизації публічної влади в умовах європейської інтеграції. Удосконалення інструментів участі громадян у вирішенні питань місцевого значення відповідно до засад Європейської хартії місцевого самоврядування в частині визнання права громадян на участь в управлінні державними справами, як одного з демократичних принципів, обумовлює визначення серед пріоритетних завдань покращення взаємодії та співпраці місцевих органів публічної влади та членів територіальної громади з метою підвищення ефективності публічного управління.

Важливість теми дисертаційної роботи обумовлена також існуючими проблемами, пов'язаними із недостатньою участю громадян в місцевому самоврядуванні внаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Уведення воєнного стану привело до змін громадівської участі, пов'язаних з процесами релокації по Україні або виїзду за її межі громадян, зниженням рівня взаємодії органів місцевого самоврядування із громадянським суспільством через низку обмежень, зокрема, щодо оприлюднення проєктів актів органів

місцевого самоврядування та їх посадових осіб; діяльності постійних депутатських комісій та сесій місцевих рад без урахування відкритості та гласності, зважаючи на внесені зміни до Регламенту місцевих рад; призупинення місцевими радами та їх виконавчими органами надання відповідей на звернення підприємств, організацій та громадян, посиляючись на обставини непереборної сили незалежно від того, чи ведуться безпосередньої бойові дії на території громади; зупинення чи обмеження органами місцевого самоврядування роботи інформаційних та комунікаційних систем, яке привело до обмеження в отриманні інформації громадянами; закриття частково веб-сторінок місцевих рад, як заходу інформаційної безпеки персональних даних членів територіальної громади та публічних даних органів місцевого самоврядування, що стало фактором зниження громадської участі у процесі прийняття рішень і громадського контролю за діяльністю органів влади під час війни; припинення прийняття заявок на партисипативне бюджетування та фінансування бюджетів участі.

Складні умови воєнного стану викликають необхідність розробки нових форм і відповідних інструментів реалізації засад місцевої демократії на міському рівні, що стосується насамперед дистанційного формату взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадянами на засадах єдності інтересів, взаємної довіри, відкритості та зацікавленості в покращенні якості життя населення. Усе це викликає потребу в підвищенні ефективності місцевого самоврядування через теоретичне осмислення процесу формування та розвитку нових інструментів участі громадян в місцевому самоврядуванні, а також вироблення практичних пропозицій щодо механізму їх реалізації.

Актуальність та практичне значення дисертаційної роботи підтверджується її зв'язком із науковими програмами та темами. Так, дисертаційне дослідження виконане у межах науково-дослідної роботи кафедри державної політики та врядування Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (номер державної реєстрації № 0124U000016). Внесок дисертанта полягає у розробці концептуальної моделі, яка окреслює нові сучасні способи залучення громадськості до процесів прийняття рішень на місцевому рівні, що сприятиме більш ефективному управлінню, стійкості та розвитку територіальних громад в Україні (акт про впровадження від 16.04.2024 р.).

Виходячи із зазначених вище аргументів, наявними є підстави підтвердити актуальність, своєчасність та відповідність дисертаційного дослідження Лукашевського Юрія Олеговича «Розвиток інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні (на прикладі м. Львова)» вимогам сьогодення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно. Високий

рівень обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, забезпечені таким:

– успішним вирішенням здобувачем шести поставлених завдань в дослідженні, що сприяло досягненню і розкриттю його мети – формування теоретичних засад та розроблення рекомендацій щодо розвитку інструментів громадської участі у місцевому самоврядуванні на прикладі м. Львова;

– обґрунтованою чіткою та продуманою структурою дослідження, згідно якої матеріал викладено логічно і послідовно, коли кожен наступний підрозділ у межах розділу, а також розділи органічно пов'язані з попереднім викладенням матеріалу, одночасно доповнюючи його, а висновки до кожного розділу і загальні висновки ґрунтуються на отриманих результатах проведеного дослідження;

– опрацюванням, якісним аналізом і використанням значного обсягу наукової літератури, вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових джерел щодо визначення, характеристики та оптимізації інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні, а також вдосконалення громадської участі у вирішенні питань місцевого значення на прикладі міста Львова (288 найменувань у списку використаних джерел);

– виконане дослідження щодо розвитку інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні на прикладі міста Львова ґрунтується на загальнонаукових принципах проведення комплексних теоретико-методологічних досліджень, зокрема: аналітичному та системному методах (для деталізації об'єкта дослідження та виокремлення ключових аспектів розвитку участі громадян); узагальненні (дозволило розкрити теоретичні засади механізмів громадської участі в місцевому самоврядуванні); порівняльному та методі систематизації (для вивчення нормативно-правового середовища, що регулює участь громадян у місцевому самоврядуванні); моделювання (дозволило розробити конкретні стратегії та напрями вдосконалення інструментів громадської участі); статистичного (для об'єктивного оцінювання даних регіонального розвитку та ефективності інструментів участі громадян); графічного (дозволило наочно відобразити тенденції розвитку інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні м. Львова);

– апробацією отриманих результатів на науково-практичних конференціях: «Actual priorities of modern science, education and practice» (м. Париж, Франція, 31 травня-03 червня 2022 р.), «Розвиток публічного управління в контексті європейської інтеграції України» (м. Львів, Україна, 28 квітня 2023 р.), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Брно, Чехія, 07 листопада 2023 р.), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Софія, Болгарія, 07 вересня 2023 р.), «Стратегічні напрями розвитку науки: фактори впливу та взаємодії» (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 р.), «Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії» (м. Запоріжжя, Україна, 6 – 7 березня 2024 р.), «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки», м. Ужгород, Україна, 01 березня 2024 р.).

Достовірність та новизна одержаних результатів дослідження, повнота їх викладення в опублікованих працях. У результаті ознайомлення зі змістом дослідження, публікаціями та матеріалами за напрямками апробації проблематики дисертаційної роботи можна зробити висновок про те, що поставлена мета дослідження виконана. Достовірність наведених фактів знайшла відображення в основних положеннях роботи, сформульованих автором та науковій новизні отриманих результатів.

Вихідні ідеї дисертації базуються на засадах теорії та практики публічного управління, аналізі нормативно-правового регулювання питань участі громадян у місцевому самоврядуванні на прикладі міста Львова. Вірогідність одержаних у результаті наукового дослідження узагальнень, висновків і сформульованих пропозицій підтверджується відповідністю принципів положень дисертації меті та поставленим завданням, послідовним дотриманням обраної методології, достовірністю емпіричних даних.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Ю. О. Лукашевського дозволяє виділити основні положення, які відображають ступінь їх достовірності. Зокрема, в дисертаційному дослідженні здійснено ретроспективний аналіз теоретичних підходів і концепцій щодо участі громадян у політичних процесах, який дозволив відобразити особливості розвитку демократичних ідей від класичних концепцій античності до сучасних теорій участі та практик громадянської участі у місцевому самоврядуванні.

Автор у своєму дослідженні традиційно звертається до сутності форм та інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні, які є характерними для міст України (місцеві ініціативи, громадські слухання, консультації з громадськістю, громадська експертиза, звернення громадян та запит на публічну інформацію, громадські ради, збори громадян за місцем проживання та громадські обговорення, електронні петиції, доручення та відкликання депутата, дострокове припинення повноважень голів місцевих рад тощо), звертаючи особливу увагу на ті, які передбачені на конституційному рівні (місцеві референдуми, органи самоорганізації населення, участь у партисипативному бюджетуванні). Проаналізовані інструменти розглядаються автором як невід'ємна частина оцінки ефективності демократичних процесів на рівні територіальних громад, зважаючи на позитиви їх використання на практиці для створення відкритого та прозорого місцевого самоврядування.

Автором запропонована власна класифікація етапів активізації участі громадськості у публічному управлінні України на основі аналізу наукових джерел. У межах запропонованих чотирьох періодах, починаючи з 2011 р., охарактеризовано основні події та практичні результати, які сприяли у загальному контексті покращенню процесів залучення членів територіальної громади до участі у місцевому самоврядуванні. Проведений аналіз нормативно-правової бази щодо забезпечення учасницької демократії на місцевому рівні дозволив виділити існуючі проблеми, які перешкоджають належному використанню існуючих механізмів участі громадян у міському самоврядуванні.

У роботі розглянуто особливості еволюції представницької демократії у місті Львові. Повнота історичного аналізу підкріплюється використанням автором відповідних наукових та нормативно-правових джерел і відображенням історичних аспектів участі громадян у місцевому самоврядуванні у межах п'яти етапів: магдебурзького права (1256-1772 рр.); статутного права (Австро-Угорський період, 1772-1918 рр.); місцевого самоврядування у складі Речі Посполитої Польщі (1919-1939 рр.); часи тоталітаризму та диктатури, обмеження прав мешканців на участь у місцевому самоврядуванні (1939-1989); відродження місцевого самоврядування в Україні з 1990 р.

У дослідженні проаналізована специфіка застосування інструментів участі громадськості у місті Львові на сучасному етапі. Автором виділено три частини участі громадян у місцевому самоврядуванні міста відповідно до статутного регулювання питань демократії участі (інформування, висловлення думок, обов'язки членів територіальної громади). Наведені дані щодо участі громадян у місцевому самоврядуванні міста Львова проілюстровані значною кількістю рисунків, а також характеристикою міських проєктів і програм. Проаналізовані особливості участі львів'ян у місцевому самоврядуванні засвідчили активність та інтерес громадян до прийняття важливих для міської громади питань, а також відкритість міської влади до діалогу.

Автором сформовано дорожню карту вибору інструментарію участі громадян у місцевому самоврядуванні, в основу якої покладено принцип, згідно з яким рівень участі громадськості безпосередньо пов'язаний з рівнем потенційного впливу громадськості на рішення чи дії, які розглядаються. Дорожня карта призначена для розуміння ключових елементів, які слід враховувати під час розроблення програми участі громадськості, за умови належного планування для розуміння динаміки проєкту, а також бажаного внеску, можливості вирішення суспільних проблем, бажань та інтересів з боку громадськості.

У роботі розглянуто особливості он-лайн платформ у місті Львові, а також проведено аналіз класифікації елементів гейміфікації на електронних порталах громадської участі з урахуванням поширеності елементів та їх популярності серед користувачів, відображенням бажання та інтересів користувачів, а також визначення можливостей розробки органами місцевого самоврядування гейміфікованих порталів електронної громадської участі. Автор обґрунтовує думку, що запропоновані елементи гейміфікації сприяють залученню громадян до активної участі у місцевому самоврядуванні, створюючи стимули для взаємодії й збільшення зацікавленості, а також відчуття причетності до процесів управління містом.

Автором у дослідженні обґрунтовано підходи щодо застосування технологій розумних міст для переходу від платформ відкритих даних до платформ залучення громадян. Розроблено та запропоновано для практичного використання власну модель оцінки платформи залучення громадян у «розумних містах», а також концепцію мобільного додатка громадської участі для мешканців Львова.

Автором уперше:

– розроблено модель цифрового функціоналу та модулі інтегрованої міської платформи залучення населення, який включає модулі сервісів персональної присутності комунікації, зворотного зв'язку та звернення, модулі голосування та оцінювання в сфері розвитку міського середовища, модуль доступності сервісів громадських служб та систем, модуль краудсорсингу ідей та ініціатив, модуль доступу до відкритих даних, модуль доступу до технологій інформаційного моделювання міста та інтегрована модель оцінки платформ залучення громадян у розумних містах на основі: моделі «Платформа інформування», моделі «Платформа контролю та доступу до послуг», моделі «Інтегрована платформа залучення громадян»; пропозиції щодо розробки, структури та концепту мобільного додатку Львівської міської платформи участі мешканців «Творимо місто разом».

Автором у дисертаційній роботі удосконалено:

– підходи щодо застосування інструментів участі мешканців у місцевому самоврядуванні міста Львова, що включають оптимізацію механізмів комунікації та зворотного зв'язку між міською владою та громадою, зокрема, через активне використання громадських консультацій, публічних слухань та інших форм відкритого діалогу, впровадження ефективних механізмів залучення громадськості до прийняття рішень, таких як міські бюджетні процеси, міські консультаційні групи та інші інструменти публічної участі, що сприяють активній участі громадян у формуванні та реалізації міських стратегій та програм розвитку, громадських обговорень та консультацій, публічних слухань, громадських рад та комітетів, ініціатив громадянського бюджету, онлайн-платформи для збору відгуків та пропозицій громадян тощо. Основні напрямки систематизації нормативно-правового забезпечення участі громадян у місцевому самоврядуванні міста Львова, що включають адаптацію стратегій розвитку до глобальних цілей сталого розвитку, реформування правової системи для забезпечення прозорості та відкритості, оптимізацію механізмів функціонування органів самоврядування, адаптацію до європейських стандартів і зміцнення взаємодії між органами влади та громадськістю для підвищення участі громадян у прийнятті рішень;

– методику оцінювання ефективності моделей платформ залучення громадян як елемент актуалізації "розумних міст" нового покоління, що передбачає визначення індикаторів та показників, які відображають рівень взаємодії громади з місцевими органами влади та вплив на процеси міського розвитку в динаміці. Систему можливого застосування технологій розумних міст для переходу від платформ відкритих даних до платформ залучення громадян; сучасних платформ залучення громадян: забезпечення відкритого доступу та заохочення участі заінтересованих сторін; зміцнення індивідуальної, групової та колективної інноваційної творчості; сприяння інтерактивним форматам взаємодії органів влади та населення відкритому діалогу та обміну інформацією; підтримка конвергентного мислення, колективного прийняття рішень та їх оцінки, інтеграційної міської політики.

У дисертаційному дослідженні *набули подальшого розвитку:*

– «ретроспективний аналіз» теорій демократії участі громадян у місцевому самоврядуванні", що охоплює вивчення теоретичних підходів та концепцій, які визначають роль та значення участі громадян у формуванні та реалізації місцевих політичних процесів на протязі історії, який базувався на вивченні розвитку демократичних ідей, від класичних концепцій античності до сучасних теорій участі та практик громадянської участі у місцевому самоврядуванні. Він включає дослідження еволюції концепцій демократії, механізмів громадської участі та різноманітних форм громадянської активності, спрямованих на зміцнення демократичних процесів та забезпечення більшої відкритості та прозорості у місцевому управлінні;

– пропозиції щодо застосування штучного інтелекту, «Інтернету речей», блокчейн, технологій віртуальної та доповненої реальності у демократизації процесів у місцевому самоврядуванні м. Львова, а саме гібридних систем підготовки та прийняття рішень, в яких цифрові технології, будучи базовою інфраструктурою систем управління, виступають у різних призначеннях: об'єкт управління та моніторингу; обчислювальне середовище або середовище обміну інформацією між різними організаціями та агентами; інструменти впливу на управлінську ситуацію; агенти управлінських рішень нарівні з людиною;

– аналіз комплексних стратегій для підвищення застосування інструментів громадської участі в місцевому самоврядуванні. Ці стратегії включають в себе розробку політичних і правових рамок, спрямованих на забезпечення активної участі громадян у процесі управління на місцевому рівні. Крім того, організаційно-управлінські заходи передбачають впровадження нових форм взаємодії місцевої влади з громадськістю, таких як громадські ради, комітети чи робочі групи. Економічні заходи спрямовані на стимулювання активної участі громадян шляхом виділення фінансових ресурсів на реалізацію їхніх ініціатив та проектів. Мотиваційні заходи включають в себе навчання та інформаційну роботу з метою підвищення інтересу громадськості до участі в місцевому самоврядуванні.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та удосконаленні методико-прикладної бази для вдосконалення механізмів участі громадян у місцевому самоврядуванні та зміцненні демократичних цінностей у суспільстві. Висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають теоретичну та практичну значущість для використання у процесі покращення залучення громадян до участі у вирішенні питань місцевого значення на рівні міст України. Зазначені авторські здобутки використані у практичній діяльності Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 152/252 від 08.04.24 р.), Пустомитівської міської ради (№ 02-08/657 від 08.04.24 р.), а також Львівської міської ради.

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні наукові результати дисертації висвітлено у дванадцяти наукових працях, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 7 тез доповідей у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, а також наукових семінарах.

Кількість, обсяг та зміст опублікованих праць відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Аналіз представленого рукопису дисертаційної роботи і наукових публікацій Ю. О. Лукашевського свідчить про ідентичність публікацій та основних положень дисертації.

Оцінка змісту дисертації та анотації. Дисертаційна робота складається із анотації державною та англійською мовами, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота містить 12 таблиць, 22 рисунки, 6 додатків. Список використаних джерел включає 288 найменувань. Структура дисертаційного дослідження логічно побудована, тема дослідження розкрита, поставлені завдання виконані. Дисертація відповідає вимогам п. п. 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Ознайомлення з текстом анотації дає змогу констатувати, що її зміст повною мірою відображає основні положення та висновки дисертації та не містить зайвої інформації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи у цілому позитивно подане до захисту дисертаційне дослідження та віддаючи належне науковим здобуткам автора, слід відзначити наявність окремих дискусійних положень, що викликають такі зауваження.

1. У дисертації на с. 41 наведено авторське визначення поняття «інструменти участі громадян у місцевому самоврядуванні». Водночас слід було б відмежувати цей термін від інших понять, які стосуються демократичної участі громадян. Так, розглядаючи місцеві референдуми автор зазначає, що вони є формою (с. 55), механізмом (с. 61), інструментом (с. 110). Такий підхід насамперед суперечить ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», згідно якої місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. Загальні збори громадян та місцеві ініціативи також визначаються як форма (с. 55, 69, 88, 101), проте аналізуються у роботі у значенні інструменту. Термінологічна невизначеність приводить до некоректного і довільного використання понятійно-категоріального апарату у дослідженні, яке стосується реалізації громадянами права на місцеве самоврядування.

2. Не зовсім вдалою є назва підрозділу 3.1 дисертаційного дослідження («Методичні рекомендації щодо оптимального вибору інструментарію громадської участі у місцевому самоврядування»), зважаючи на його більш широкий зміст.

3. На с. 138 одним із принципів демократизації процесів управління громадськими справами на місцях визначено субсидіарність. Його значення розкривається через важливість прозорості та доступності інформації у процесі місцевого самоврядування, інформування органами влади громадян про свою діяльність, прийняті рішення, витрати та результати роботи, а також можливість для громадян отримувати доступ до важливої інформації та брати участь у вирішенні питань, що стосуються їхнього місцевого оточення (с. 139). Водночас це не відповідає сутності поняття субсидіарності, яке використовується на міжнародному та національному рівні у якості такого, що запобігає втручанню влади більш високого рівня у сферу влади нижчого рівня, спрямоване на забезпечення регулювання компетенції між рівнями адміністрування.

4. Незважаючи на значну кількість опрацьованих зарубіжних джерел, у дисертації фрагментарно висвітлено зарубіжний досвід залучення громадян до участі у місцевому самоврядуванні на рівні міст. Вбачається, що згадування досвіду Канади щодо процесу подання громадянами до органів влади пропозицій, заяв та скарг (с. 48), конституційного закріплення інституту місцевого референдуму в деяких країнах ЄС (с. 44), а також досвід міста Нью-Йорка щодо взаємодії з активістами громадянського суспільства над створенням загальноміської платформи (с. 163) є недостатнім для обґрунтування розвитку участі громадян у місцевому самоврядуванні.

5. Сучасні зміни, обумовлені повномасштабним вторгненням РФ в Україну, суттєво впливають на здійснення громадянами прав, закріплених на конституційному рівні, тому актуальним і своєчасним було б звернення уваги на особливості реалізації права громадян на вирішення питань місцевого значення у сучасних умовах. У результаті вирішення поставленого у дисертації завдання, яке стосується розробки пропозицій щодо застосування інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні у місті Львові, доречним було б здійснення аналізу можливостей використання запропонованих автором інструментів в умовах воєнного стану, а також післявоєнного відновлення в Україні.

Висловлені зауваження носять рекомендаційний характер, не зменшують наукову цінність дослідження, виконаного на високому рівні, не змінюючи загальну позитивну оцінку дисертації Ю. О. Лукашевського.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Представлена на захист дисертаційна робота Юрія Олеговича Лукашевського на тему «Розвиток інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні (на прикладі м. Львова)» є ґрунтовним науковим дослідженням, в якому представлено авторський підхід до вирішення важливого науково-прикладного завдання, яке полягає у формуванні теоретичних засад та розробленні рекомендацій щодо

розвитку інструментів громадської участі у місцевому самоврядуванні на прикладі м. Львова. Дисертація виконана на високому теоретико-методичному рівні, є цілісним, самостійним, оригінальним і завершеним науковим дослідженням, має теоретичну та практичну цінність для галузі публічного управління та адміністрування.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Юрія Олеговича Лукашевського на тему «Розвиток інструментів участі громадян у місцевому самоврядуванні (на прикладі м. Львова)» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказу Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

кандидат наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Навчально-наукового інституту
державного управління
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

І. Д. Шумляєва

